

Đảm bảo đời sống của người lao động khi về hưu

13:49 01/07/2023

Tác giả: Đang cập nhật

Theo quy định hiện hành, nếu người lao động (NLĐ) tham gia bảo hiểm xã hội (BHXH) đủ 35 năm đối với nam, 30 năm đối với nữ, khi đến tuổi nghỉ hưu họ sẽ được hưởng 75% lương mỗi tháng. Tỷ lệ hưởng này khá cao song nhiều trường hợp NLĐ do có mức đóng BHXH thấp, thời gian đóng ngắn, nghỉ hưu trước tuổi nhiều..., nên sẽ có mức hưởng lương hưu thấp khi về hưu.

Theo BHXH Việt Nam, hiện tại, cả nước có hơn 3,3 triệu người hưởng lương hưu và trợ cấp BHXH hằng tháng.

Theo BHXH Việt Nam, bên cạnh những trường hợp có lương hưu cao, hiện nay còn có nhiều người hưởng mức lương hưu thấp. Các trường hợp này chủ yếu là những người nghỉ hưu từ Quỹ BHXH nông dân Nghệ An chuyển sang BHXH tự nguyện theo Quyết định số 41/2009/QĐ-TTg ngày 16/3/2009 của Thủ tướng Chính phủ; cán bộ xã không chuyên trách; người tham gia BHXH tự nguyện lựa chọn mức đóng BHXH ở mức thấp nhất.

Mức lương hưu thấp nhất tập trung vào nhóm những người nông dân ở Nghệ An tham gia chương trình thí điểm đóng BHXH cho nông dân. Đến năm 2009, khi BHXH nông dân Nghệ An được chuyển đổi sang BHXH tự nguyện theo Quyết định số 41/2009/QĐ-TTg, nhiều trường hợp tiếp tục tham gia “lưới” an sinh qua hình thức BHXH tự nguyện.

Khi nghỉ hưu, do có thời gian đóng ngắn, mức đóng BHXH hằng tháng thấp (có thời điểm chỉ là 10.000 đồng/tháng) nên các trường hợp này có mức hưởng lương hưu thấp.

Ngoài ra, cán bộ xã không chuyên trách cũng thuộc nhóm đối tượng có lương hưu thấp. Nhóm này có mức đóng BHXH chỉ bằng mức lương cơ sở, thời gian đóng BHXH hưởng lương hưu ngắn (từ đủ 15 năm đến 20 năm).

Theo quy định khi nghỉ hưu, nếu trường hợp không có đủ 20 năm trở lên đóng BHXH bắt buộc, có mức lương hưu thấp hơn mức lương cơ sở thì lương hưu không được bù đủ bằng mức lương cơ sở. Năm 2021, mức lương hưu bình quân của nhóm cán bộ xã không chuyên trách là khoảng 1,3 triệu đồng/tháng.

Đối với người tham gia BHXH tự nguyện, mức thu nhập tháng làm căn cứ đóng BHXH (do người tham gia lựa chọn) thấp nhất bằng mức chuẩn hộ nghèo của khu vực nông thôn và cao nhất bằng 20 lần mức lương cơ sở tại thời điểm đóng.

Thực tế cho thấy, phần lớn người dân lựa chọn mức thu nhập tương ứng mức chuẩn hộ nghèo khu vực (trước năm 2022, mức chuẩn hộ nghèo khu vực nông thôn là 700 nghìn đồng, từ năm 2022 là 1,5 triệu đồng) để đóng BHXH tự nguyện.

Đại đa số người tham gia BHXH tự nguyện chỉ đóng BHXH đến khi đủ 20 năm để đủ điều kiện về thời gian tối thiểu để được hưởng lương hưu. Do mức đóng BHXH thấp, thời gian đóng BHXH ngắn nên mức hưởng bình quân của nhóm này thấp.

Bên cạnh đó, nhiều NLĐ đóng BHXH bắt buộc do còn thiếu thời gian đóng BHXH để hưởng lương hưu đã lựa chọn mức đóng BHXH tự nguyện hằng tháng hoặc một lần cho thời gian còn thiếu ở

mức thấp, vì vậy mức hưởng lương hưu của họ cũng sẽ thấp theo.

Đối với người tham gia BHXH bắt buộc, nhiều doanh nghiệp “lách luật” thực hiện đóng BHXH cho NLĐ không đúng với mức tiền lương, thu nhập thực tế của NLĐ.

Tại một số đơn vị, thu nhập để làm căn cứ đóng BHXH cho NLĐ luôn ở mức thấp nhất, dẫn đến mức hưởng bình quân của NLĐ sẽ thấp khi nghỉ hưu.

Đơn cử như: Trường hợp NLĐ đóng BHXH mức thấp nên có mức hưởng lương hưu thấp như trường hợp của bà Nguyễn Thị N. (sinh năm 1962) có thời gian tham gia BHXH là 20 năm 3 tháng, tỷ lệ hưởng lương hưu là 61%.

Tuy nhiên, bà N. có đến 2/3 thời gian quá trình tham gia BHXH với mức tiền lương thấp (có nhiều năm, mức tiền lương đóng BHXH của bà N. chỉ từ 300.000 - 400.000 đồng/tháng...) nên khi nghỉ hưu (vào tháng 5/2017), bà N. có mức lương là 1.074.586 đồng. Trải qua lần điều chỉnh lương hưu theo Nghị định số 108/2021/NĐ-CP của Chính phủ, đến tháng 6/2023, số tiền hưu mà bà N. được lĩnh tăng lên là 1.600.300 đồng.

Qua thực trạng trên cho thấy, mặc dù tỷ lệ % hưởng lương hưu khá cao (tối đa 75%) nhưng do mức đóng thấp; thời gian đóng BHXH hưởng lương hưu ngắn, tình trạng NLĐ (đặc biệt là NLĐ làm việc ngoài khu vực Nhà nước) nghỉ hưu trước tuổi nhiều, đóng không đúng mức tiền lương, thu nhập thực tế tại một số đơn vị sử dụng lao động... dẫn đến mức hưởng bình quân hiện nay của nhiều NLĐ còn thấp.

Hiện nay, Luật BHXH quy định, tiền lương làm căn cứ đóng BHXH của NLĐ (bao gồm cả lương và các phụ cấp). Đối với một số khoản phúc lợi (hỗ trợ) NLĐ của đơn vị sử dụng lao động có tính chất thường xuyên, ổn định, như: Hỗ trợ tiền xăng xe, điện thoại, ăn trưa, tiền nhà... pháp luật hiện hành quy định không dùng làm căn cứ tính đóng BHXH.

Lợi dụng quy định này, một số doanh nghiệp “lách luật” chia nhỏ các khoản phụ cấp thành các khoản hỗ trợ này để trốn đóng, đóng không đủ BHXH.

Nhằm đảm bảo quyền lợi chính đáng cho NLĐ, BHXH Việt Nam đề nghị các cơ quan có thẩm quyền nghiên cứu phương án khi sửa đổi tiền lương làm căn cứ đóng BHXH theo hướng: NLĐ đóng BHXH theo chế độ tiền lương do người sử dụng lao động quyết định thì tiền lương làm căn cứ đóng BHXH là tiền lương tháng, bao gồm: Mức lương, phụ cấp lương, các khoản bổ sung khác được trả thường xuyên trong mỗi kỳ trả lương.

Đồng thời, cần nghiên cứu để hài hòa 03 loại thu nhập của NLĐ và có căn cứ pháp lý xác định rõ thu nhập của NLĐ làm căn cứ đóng BHXH, tránh tình trạng chênh lệch quá lớn giữa thu nhập của NLĐ để quyết toán thuế và thu nhập thực tế chi trả cho NLĐ, tạo điều kiện đảm bảo quyền lợi tốt nhất cho NLĐ khi nghỉ hưu.

Tuy nhiên, nội dung này cần có ý kiến của các ngành liên quan như: Tài chính, Lao động, Tư pháp, Tổng Liên đoàn Lao động Việt Nam...

Trước thực trạng một số đơn vị sử dụng lao động đóng BHXH không đúng mức thu nhập thực tế của NLĐ theo mức tiền lương được hưởng, để đảm bảo quyền lợi đầy đủ cho bản thân, khi ký hợp đồng lao động, NLĐ cần chú ý đến thỏa thuận về tiền lương được hưởng, tiền lương đóng BHXH trong hợp đồng và có kiến nghị với đơn vị nếu mức tiền lương đóng BHXH của mình thấp so với tiền lương được hưởng hoặc thấp hơn so với quy định về mức lương tối thiểu vùng.

Đồng thời, NLĐ cần thường xuyên theo dõi, tra cứu quá trình đóng, hưởng BHXH của mình qua các kênh (như Cổng Thông tin điện tử BHXH Việt Nam, ứng dụng VssID- BHXH số...), để kịp thời nắm bắt thông tin đóng BHXH của đơn vị sử dụng lao động; phản ánh kịp thời tới cơ quan chức năng các hành vi đóng BHXH không đầy đủ của chủ sử dụng lao động cho NLĐ (nếu có).

Theo thống kê của BHXH Việt Nam, hiện tại, cả nước có hơn 3,3 triệu người hưởng lương hưu và trợ cấp BHXH hằng tháng. Để tiếp tục nâng cao đời sống cho người nghỉ hưu, ngày 29/6/2023, Chính phủ ban hành Nghị định số 42/2023/NĐ-CP tăng lương hưu, trợ cấp BHXH và trợ cấp hằng tháng.

Theo đó, từ ngày 1/7, tăng lương hưu, trợ cấp BHXH và trợ cấp hằng tháng từ 12,5% đến 20,8% cho người hưởng. Người nghỉ hưởng lương hưu, trợ cấp hằng tháng trước năm 1995, sau khi điều chỉnh mà vẫn hưởng dưới 3 triệu đồng/tháng thì sẽ được tăng thêm như sau: Người hưởng dưới 2,7 triệu đồng/tháng được tăng thêm 300.000 đồng/tháng; người hưởng từ 2,7 đến dưới 3 triệu đồng/tháng được tăng lên 3 triệu đồng/tháng.

Link bài viết: <https://nguoilambao.vn/dam-bao-doi-song-cua-nguoi-lao-dong-khi-ve-huu>